

А. П. Лелеченко,
к. держ. упр., доцент, професор кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом,
Національна академія державного управління при Президентові України
ORCID ID: 0000-0002-0850-3724

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.15—16.132

ЕВОЛЮЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

A. Lelechenko,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Regional Governance, Local
Self-Government and Urban Management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

EVOLUTION OF REGULATORY FRAMEWORK FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE

У статті розкрито еволюцію нормативно-правових засад забезпечення сталого розвитку України, яка ґрунтується на ратифікованих міжнародних нормативно-правових актах і передбачає формування відповідної правової бази та державної політики у цій сфері. У ході аналізу з'ясовано, що незважаючи на загальносвітове визнання та пріоритетність для глобального розвитку людської цивілізації, сталий розвиток залишається поза конституційним полем України. У нашій державі об'єктивно не працюють як спеціальні нормативно-правові акти, які б визначали та регулювали суспільні відносини у сфері сталого розвитку, так і відповідні інституційні структури національного рівня задля їхньої розробки.

Установлено, що визначення терміну "сталий розвиток", яке містяться у законах України, постановах Верховної Ради та уряду України є різними, неузгодженими між собою, а подекуди суперечливими. Необхідним є досягнення консенсусу в науковому розумінні, термінологічному і законодавчому визначенні самого терміну "сталий розвиток", зокрема — у законах України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики", "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", у Господарському Кодексі України тощо. Охарактеризовано основні особливості формування нормативно-правових механізмів сталого розвитку направлених на зміцнення і забезпечення справедливої реалізації встановлених Конституцією України соціальних прав і гарантій громадян, а також права власності Українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах нашої території, природні ресурси континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони.

Викладено пріоритетні напрями щодо вдосконалення нормативно-правових засад забезпечення сталого розвитку як імперативу суспільно-економічного життя і державної політики сучасної України, що передбачає систематизацію національного нормативно-правового поля. розробку й запровадження правових засад управління і контролю, а також розвиток державного стратегічного планування сталого розвитку в контексті екологічної модернізації тощо.

The article describes the evolution of the regulatory framework for sustainable development of Ukraine, which is based on ratified international regulatory acts and provides for the formation of an appropriate legal framework and state policy in this area. The analysis finds that despite global recognition and priority for the global development of human civilization, sustainable development remains outside the constitutional field of Ukraine. Our country objectively does not work both special regulatory legal acts that would define and regulate social relations in the field of sustainable development, and the corresponding institutional structures of the national level for their development.

It has been established that the definition of the term "sustainable development", which is contained in the laws of Ukraine, resolutions of the Verkhovna Rada and the Government of Ukraine, is different, inconsistent with each other, and sometimes contradictory. It is necessary to achieve consensus in the scientific sense, in the terminological and legislative definition of the term "sustainable development" itself, in particular in the laws of Ukraine "On the fundamentals of domestic and foreign policy", "On state forecasting and development of programs for the economic and social development of Ukraine", in the Economic Code Ukraine and others.

The main features of the formation of regulatory mechanisms for sustainable development aimed at strengthening and ensuring the fair implementation of the social rights and guarantees of citizens established by the Constitution of Ukraine, as well as the property rights of the Ukrainian people to land, its bowels, atmospheric air, water and other natural resources within the range of our territory, the natural resources of the continental shelf, the exclusive (marine) economic zone.

Priority directions for improving the regulatory framework for sustainable development as an imperative of socio-economic life and the state policy of modern Ukraine are outlined, which provides for the systematization of the national regulatory field, development and implementation of the legal foundations of management and control, as well as the development of state strategic planning for sustainable development in the context of environmental modernization and the like.

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, нормативно-правове забезпечення, органи державної влади, державна політика.

Key words: sustainable development, sustainable development goals, regulatory support, public authorities, state policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Україна, конституційно закріпивши свій стратегічний курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію, свідомо увійшла до спільноти держав, які бачать власне майбутнє виключно крізь призму сталого розвитку. І хоча в Конституції України дефініція "сталий розвиток" не знайшла змістовного відображення, хронологія імплементації даного принципу представлена цією низкою міжнародних програмних документів у цій сфері і демонструє новий вектор розвитку цивілізації на планеті, який гарантовано покликаний забезпечувати загальний добробут у світі, де всі люди могли б жити плідним, активним і мирним життям на квітучій планеті [1]. Такий підхід кореспондує з висновками авторитетного глобального аналітичного центру при ООН "Проект тисячоліття" ("The Millennium Project, MP Node), людство вже дійшло тієї межі, коли вкрай необхідно докорінно змінити й покращити мислення про майбутнє та зробити це мислення доступнішим і всеохоплюючим через різні засоби масової інформації, з метою накопичення мудрості про майбутнє задля прийняття найкращих рішень сьогодні [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання нормативно-правового забезпечення сталого розвитку України достатньо глибоко висвітлено у працях багатьох учених, серед яких: В. Андрійчук, М. Барановський, А. Коваленко, І. Федуняк, О. Підлужна, В. Потапенко, Л. Привалова, О. Будько, В. Власенко та інші. Проте в умовах сьогодення потребує узагальнення та систематизації нормативно-правове забезпечення сталого розвитку України, що зумовлює вибір теми та визначає актуальність дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою публікації є дослідження нормативно-правового забезпечення сталого розвитку України, а також визначення перспектив подальшого збалансованого розвитку країни в контексті досягнення цілей сталого розвитку на період 2016—2030 роки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналізуючи сучасну загальноприйнятну нормативно-правову базу розвитку людської цивілізації необхідно, на-

самперед, зазначити, що для усього цивілізованого світу діючим дороговказом виступає "Декларація тисячоліття" ООН ("UN Millennium Development Goal"), яку було прийнято у 2000 р. 189 країнами на Саміті тисячоліття ООН і яка визначила всеосяжні рамки цінностей, принципів і ключових чинників розвитку за трьома основними мандатами ООН, а саме: мир і безпека, розвиток, права людини. Дорожня карта втілення "Декларації тисячоліття" запропонувала набір із восьми універсальних цілей із конкретними термінами і кількісними показниками, спрямованими на ліквідацію усіх основних перешкод на шляху до гідного життя будь-якої людини в будь-якому суспільстві, а саме: викоринення голоду та крайньої бідності; забезпечення доступу до освіти; забезпечення гендерної рівності; скорочення материнської та дитячої смертності; зменшення масштабів ВІЛ / СНІДу та інших захворювань; забезпечення екологічної стійкості та гармонізація зовнішньої допомоги для країн, що розвиваються [3].

Упродовж 15 років цілі, визначені "Декларацією тисячоліття", виступали рушійною силою на шляху до зниження бідності за рівнем доходів, забезпечення вкрай необхідного доступу до води та належних санітарних умов, зменшення дитячої смертності та істотного поліпшення здоров'я матерів. Крім того, вони дали поштовх глобальному руху за безкоштовну початкову освіту, спонукавши країни інвестувати у майбутні покоління. Цілі розвитку тисячоліття забезпечили досягнення відчутних успіхів у боротьбі з ВІЛ-інфекцією / СНІДом та іншими раніше невиліковними хворобами, зокрема малярією і туберкульозом. Основними досягненнями (порівняно з 1990 р.) стали: понад 1 млрд людей врятовано від крайньої бідності; дитяча смертність та кількість дітей, які не відвідують школу, зменшилася більш ніж на половину; кількість випадків ВІЛ-інфекції / СНІДу впала майже на 40% [4].

У вересні 2015 р., у рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, світова спільнота визначила нові орієнтири розвитку людства на наступні п'ятнадцять років (2015—2030 рр.), які отримали назву "Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року" ("Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development") і були представлені у вигляді 17 глобальних Цілей сталого розвитку, а саме: подолання бідності; подолання голоду, розвиток сільського господарства; міцне здоров'я і благо-

получчя; якісна освіта; гендерна рівність; чиста вода та належні санітарні умови; доступна та чиста енергія; гідна праця та економічне зростання; промисловість, інновації та інфраструктура; скорочення нерівності; сталий розвиток міст і громад; відповідальне споживання та виробництво; пом'якшення наслідків зміни клімату; збереження морських ресурсів; захист та відновлення екосистем суші; мир, справедливість та сильні інститути; партнерство заради сталого розвитку [5].

Історично офіційним початком співпраці України з міжнародною спільнотою на ниві започаткування сталого розвитку слід вважати приєднання нашої держави до програмних документів у цій сфері, які першочергово були прийняті ще на Конференції ООН із навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), XIX спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН (Ріо+5, 1997 р.), а також на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (Ріо+10, 2002 р.).

Як свідчить проведений аналіз, вперше в українському законодавстві термін "сталий розвиток" згадується у прийнятій у березні 1998 р. Постанові Верховної Ради України "Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки". Зокрема, розділом V цієї Постанови реалізація Основних напрямів планувалася в три етапи: перший — 1997—2000 рр., другий — протягом 10—15 років, починаючи з 1998 р., а на третьому етапі, строк якого в тексті не визначений, але який, логічно припустити, починається після закінчення другого (орієнтовно з 2008—2013 рр.). Також передбачалося створити систему державного управління використанням природних ресурсів, регулюванням техногенного впливу на довкілля як основу управління сталим розвитком суспільства. Крім того, одним із основних завдань було визначено налагодження належної координації раціонального використання природного та соціально-економічного потенціалу з урахуванням екологічних чинників на засадах сталого розвитку [6].

У 1999 р. Постановою Верховної Ради України було схвалено Концепцію сталого розвитку населених пунктів, яка визначала основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів (міських і сільських поселень), правові та економічні шляхи їх реалізації на довгостроковий період (15—20 років). Відповідно до розділу I цієї Постанови, "сталий розвиток населених пунктів — це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини" [7].

Починаючи з 2002 р., забезпечення сталого розвитку населених пунктів України було проголошено одним

із основних напрямів використання території нашої держави, яке повинне відбуватися згідно законодавчо закріпленої Генеральної схеми планування території України [8]. Пізніше, у 2004 р., Законом України "Про екологічну мережу України" забезпечення сталого, екологічно збалансованого розвитку України представлено як одне з найважливіших положень законодавства про екомережу нашої держави [9].

Натомість у 2005 р. статтею 1. Закону України "Про стимулювання розвитку регіонів" було визначено, що стимулювання розвитку регіонів — це комплекс правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів, спрямованих на досягнення сталого розвитку регіонів на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному та регіональному рівнях, максимально ефективного використання потенціалу регіонів в інтересах їх жителів та держави в цілому". Статтею 2. цього ж закону також було підкреслено, що стимулювання розвитку регіонів здійснюється з метою: забезпечення їх сталого розвитку в інтересах усієї України [10].

Водночас у 2010 р. у розділі 1 Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 р. було вказано, що сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [11]. Крім того, у цьому ж таки 2010 р. Законом України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" (ст. 2. Основні принципи внутрішньої і зовнішньої політики) визначалося, що "Засади внутрішньої і зовнішньої політики базуються на безумовному додержанні Конституції України, забезпеченні в Україні прав і свобод людини і громадянина та гарантуванні прав і свобод, проголошених Конституцією України, на загальноєвропейських принципах і нормах міжнародного права, забезпеченні соціальної спрямованості економіки України та сталого соціально-економічного розвитку України. Забезпечення сталого розвитку економіки на ринкових засадах та її соціальної спрямованості визначено як один із принципів, на якому ґрунтується внутрішня політика нашої держави" [12].

Таким чином синтез усіх вищеперерахованих законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують закріплений у них феномен сталого розвитку як стратегічний орієнтир державотворення України виступає предметом наукових розвідок вітчизняних учених-правників. Так, зокрема, свого часу фахівцями НАН України було підготовлено такі законопроекти, як: Концепція сталого розвитку України (2002 р.), Концепція переходу України до сталого розвитку (2004 р.), Про транскордонне співробітництво України та сталий соціально-економічний розвиток регіонів України, що межують з країнами Євросоюзу (2006 р.), Про Основні засади сталого розвитку України на 2010—2020 рр. (2009 р.) тощо [13]. Реалізація цих документів передба-

чала подальше уточнення цілей і соціо-еколого-економічних завдань побудови сталого розвитку в Україні.

У Посланнях Президента України до Верховної Ради України термін сталий розвиток починає з'являтися з 2000 р. Так, у Програмі економічних реформ на 2010—2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" перший розділ взагалі має назву "Сталий економічний розвиток" [14].

Концепцією державної регіональної політики, затвердженою Указом Президента України в 2001 р., акцентовано увагу на необхідності прискорення поступу України на шляху сталого розвитку, економічного зростання, поєднаного з активною соціальною політикою держави, демократизацією усіх складових суспільного життя, що потребує формування якісно нової державної регіональної політики. На другому етапі реалізації цієї Концепції (з 2003 р.) передбачалося створення економічних, організаційних та нормативно-правових передумов для реалізації основних принципів сталого, збалансованого розвитку регіонів [15]. У 2003 р. з метою виконання домовленостей у рамках підсумкових документів, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002 р.), Кабінетом Міністрів України було затверджено Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на період 2003—2015 рр. та визначено, що реалізація рішень Всесвітнього саміту є одним з пріоритетних напрямів діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади. Однак у 2011 р. урядова постанова про затвердження програми достроково втратила чинність з мотивів скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм.

На початку 2010 р. урядовим розпорядженням було схвалено Концепцію Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 р., згідно з якою протягом трьох місяців передбачалося розробити відповідну програму направлену на підвищення рівня життя сільського населення, охорону навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Однак у тому ж році вказане розпорядження втратило чинність. Зазначимо й те, що у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2011—2015 рр., затвердженій Кабінетом Міністрів України у 2010 р., одним із основних напрямів виконання цієї програми є розширення інтеграційних процесів з метою підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі та високого рівня продуктивності праці і зайнятості населення [16].

Важливою подією у формуванні підвалин сталого розвитку в країні стала і Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (2014 р.), якою визначено сам процес реформування, який здійснюється із дотриманням, зокрема, принципу сталого розвитку територій, а в якості одного із очікуваних результатів передбачається, що реалізація концепції сприятиме формуванню ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку

відповідних адміністративно-територіальних одиниць [17].

Цей перелік не є повним без Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (2014 р.) серед основних принципів реалізації якої визначено, що сталий розвиток — забезпечення невиснажливого, ощадного та ефективного використання енергетичних, матеріальних, природних та інших ресурсів для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь [18]. Свого часу Україною було підписано та ратифіковано і низку міжнародних нормативно-правових актів у сфері сталого розвитку, зокрема Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат (у 2007 р. Урядом схвалено Стратегію виконання цього документа). Україна також здійснює всебічне міжнародне співробітництво з питань сталого розвитку, виконує свої зобов'язання за міжнародними конвенціями, протоколами та угодами, а такж бере участь у роботі міжурядових інституцій. Саме з метою інституційного забезпечення сталого розвитку країни протягом 1997—2013 рр. створювалася ціла низка консультативно-дорадчих органів при Уряді та Президентів України, які пізніше було ліквідовано, серед них:

— Національна комісія сталого розвитку України при Кабінеті міністрів України (1997—2003 рр.);

— Національна рада з питань науки, інновацій та сталого розвитку України при Президентів України (2009—2010 рр.);

— Національна рада із сталого розвитку України при Кабінеті міністрів України (2009—2013 рр.).

Як відомо, у 2015 р. Україна в черговий раз підтвердила свою стратегічну волю — формувати власне майбутнє на основі принципів сталого розвитку. Указом Президента України П. Порошенка було схвалено Стратегію сталого розвитку "Україна 2020", в якій, крім загальних фраз щодо переходу до нової епохи історії і унікального шансу побудувати нову Україну, було визначено низку конкретних практичних заходів з метою впровадження в нашої державі європейських стандартів життя та виходу на провідні позиції у світі [19].

Згідно з Дорожньою картою та першочергових пріоритетів реалізації зазначеної Стратегії передбачалося, в рамках визначених чотирьох векторів руху (розвитку, безпеки, відповідальності та гордості), реалізувати 62 реформи та програми розвитку держави, серед яких: реформа системи національної безпеки та оборони; оновлення влади та антикорупційна реформа; судова реформа; реформа правоохоронної системи; децентралізація та реформа державного управління; дерегуляція та розвиток підприємництва; реформа системи охорони здоров'я; податкова реформа; програма енергонезалежності; програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що станом на 2020 р. жоден із визначених 25 ключових показників, які оцінюють хід виконання реформ та програм (п. 4. Стратегічні індикатори реалізації Стратегії) не досягнуто. Жодну з проголошених реформ (програм) не реалізовано в повному обсязі. Особливу занепокоєність викликає відсутність якісних зрушень у реалізації таких соціально значущих реформ: якісне професійне онов-

лення влади та антикорупційна реформа; забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним і неупередженим судом; створення професійного інституту державної служби; забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади тощо. З існуючого масиву нормативно-правових актів необхідно виокремити Указ Президента України

В. Зеленського від 25 вересня 2019 р. № 70/1 "Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України", яким у черговий раз було підтримано резолюцію ООН та засвідчено незмінну рішучість української держави боротися за досягнення глобальних Цілей тисячоліття [20; 21].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз еволюції нормативно-правових засад забезпечення сталого розвитку України дозволяє зробити висновок про необхідність розробки національного законодавчого підґрунтя у цій сфері. Оскільки попри взяті на себе зобов'язання перед міжнародною спільнотою, глобальні Цілі сталого розвитку так і не стали першорядними пріоритетами державної політики в нашій державі.

Вважаємо, методологічно обґрунтованим закріпити термін "сталий розвиток" у Конституції та законах України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики", "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", у Господарському Кодексі України тощо як імператив суспільно-економічного життя і державної політики сучасної України.

Подальший розвиток нормативно-правових засад забезпечення сталого розвитку України повинен відбуватися за такими напрямками:

- систематизація національного нормативно-правового поля у сфері сталого розвитку та його узгодження з принципами й нормами міжнародних угод, нормативів і стандартів; усунення суперечностей між нормами національного екологічного законодавства та інших галузей права;

- розробка й запровадження правових засад управління і контролю в сфері сталого розвитку;

- юридично-правове заохочення громадян та їхніх об'єднань до здійснення господарської діяльності на засадах сталого розвитку;

- розвиток державного стратегічного планування сталого розвитку в контексті екологічної модернізації;

- посилення ролі еколого-правової освіти та виховання.

Література:

1. The Sustainable Development Goals Report, 2019 // United Nations publication issued by the Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf> (Date of treatment: 11.05.2020).

2. The Millennium Project, MP Node. Global Futures Studies & Research. URL: <http://www.millennium-project.org/about-us/> (Date of treatment: 11.05.2020).

3. Цілі розвитку тисячоліття Україна: 2000 — 2015: Національна доповідь // Програма розвитку ООН "Прискорення прогресу на шляху досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття в Україні". Київ. 2015. 125 с. URL: http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf (Date of treatment: 08.04.2020).

4. Глобальні цілі сталого розвитку 2015—2030: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. 2020. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals/background.html> (Date of treatment: 08.04.2020).

5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Helping governments and stakeholders make the SDGs a reality // Division for Sustainable Development Goals. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> (Date of treatment: 08.04.2020).

6. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05 берез. 1998 р. № 188/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998 р. № 38—39. ст. 248.

7. Концепція сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України від 24 груд. 1999 р. № 1359-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (дата звернення: 29.05.2020).

8. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07 лют. 2002 р. № 3059-III. Відомості Верховної Ради України. 2002 р. № 30. ст. 204.

9. Про екологічну мережу України: Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1864-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004 р. № 45. ст. 502.

10. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 верес. 2005 р. № 2850-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 51. ст. 548.

11. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради. 2019. № 16. ст. 70.

12. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 лип. 2010 р. № 2411-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 527.

13. Концепція переходу України до сталого розвитку. Вісник Національної Академії наук України. 2007. № 2. С. 15—44.

14. Програма економічних реформ на 2010—2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" / Комітет з економічних реформ при Президенті України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10#top> (дата звернення: 29.05.2020).

15. Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25 трав. 2001 р. № 341/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001> (дата звернення: 29.05.2020).

16. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016—2020 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серп. 2016 р. № 554. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF> (дата звернення: 29.05.2020).

17. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 29.05.2020).

18. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серп. 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 29.05.2020).

19. Стратегія сталого розвитку "Україна — 2020": Указ Президента України від 12 січн. 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 09.04.2020).

20. Національна доповідь "Цілі Сталого Розвитку: Україна". Завдання та індикатори // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2016. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/SDG%20leaflet%20ukr_F.pdf (дата звернення: 08.04.2020).

21. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 верес. 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (дата звернення: 09.04.2020).

References:

1. United Nations publication issued by the Department of Economic and Social Affairs (2019), "The Sustainable Development Goals Report", [Online], available at: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf> (Accessed 29 May 2020).

2. The Millennium Project (2020), "MP Node. Global Futures Studies & Research", [Online], available at: <http://www.millennium-project.org/about-us/> (Accessed 29 May 2020).

3. United Nations Office in Ukraine (2015), "Millennium Development Goals in Ukraine: 2000—2015", United Nations Development Program "Accelerating Progress toward the Millennium Development Goals in Ukraine", [Online], available at: http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf (Accessed 29 May 2020).

4. United Nations Development Program (2020), "Global Sustainable Development Goals 2015—2030", [Online], available at: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals/background.html> (Accessed 29 May 2020).

5. Division for Sustainable Development Goals (2020), "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Helping governments and stakeholders make the SDGs a reality", [Online], available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> (Accessed 29 May 2020).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (1998), Resolution "On the main directions of state policy of Ukraine in the field of environment, natural resources and environmental safety", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 38—39, art. 248.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), Resolution "The concept of sustainable development of settlements",

available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (Accessed 29 May 2020).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "About the General scheme of planning of the territory of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 30, art. 204.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "About the ecological network of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 45, art. 502.

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine "About stimulating development of regions", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 51, art. 548.

11. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "About the Basic principles (strategy) of the state ecological policy of Ukraine for the period till 2030", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 16, art. 70.

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the principles of domestic and foreign policy", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 40, art. 527.

13. Visnyk of the NAS of Ukraine (2007), "The concept of Ukraine's transition to sustainable development", Visnyk Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy, vol. 2. pp. 15—44.

14. Committee on Economic Reforms under the President of Ukraine (2010), "Program of economic reforms for 2010—2014 "Wealthy society, competitive economy, efficient state", [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10#top> (Accessed 29 May 2020).

15. President of Ukraine (2001), Decree "About the Concept of the state regional policy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 29 May 2020).

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution "State program for the development of cross-border cooperation for 2016—2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF> (Accessed 29 May 2020).

17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Order "The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (Accessed 29 May 2020).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "State strategy of regional development for the period up to 2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (Accessed 29 May 2020).

19. President of Ukraine (2015), Decree "Sustainable Development Strategy "Ukraine — 2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 29 May 2020).

20. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2016), "National Report "Sustainable Development Goals: Ukraine". Tasks and indicators", [Online], available at: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/SDG%20leaflet%20ukr_F.pdf (Accessed 29 May 2020).

21. President of Ukraine (2019), Decree "About the Goals of sustainable development of Ukraine for the period up to 2030", [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (Accessed 29 May 2020).

Стаття надійшла до редакції 08.08.2020 р.